

kezi» cz. művét *Deutsch Béla* jászberényi előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON

Önképzőköri tudósítóknak újabban a következő ajánlkozokat fogadtuk el: Borosnyay Oszkár, brassói főgimnázium, Erdei Károly, debreczeni ev. ref. főgimnázium, Tivolt Sándor, nagykanizsai főgimnázium, Grünstein Salamon, homonnai felső kereskedelmi iskola, Kálmán Géza, kisujszállási főgimnázium, Balázs Ferencz, kecskeméti főreál, Berényi János, zilahi ev. ref. főgimn.

Stern József. Az a zenemű megjelent. Kapható Zipser és König zeneműkereskedésében, Budapest, Andrássy-út. A megfajtást kívánatos volna külön beküldenie. Kérdéseire, ha érdelemesek, szívesen megfajlunk. — **Remény.** «Budapesti Gyorsíró», kiadó az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület. VIII. ker., József-körút 69. IV/53. — **M. G.** Beteszi egy levélborítékba, s elküldi. — **M-r J-ó.** Megkaphatja bármely zeneműkereskedésben. — **Szent István.** Szegény szent király, ezt a verset nem érdemelte meg a hálás utódától. — **2059. sz. előfizető.** Az előbbi delejes álomba ringatás, a gyöngébb idegzetű emberek alkalmasak arra; az utóbbinak megértésére még ön nem eléggé érett. Alkalomadtán közlünk az előbbire vonatkozólag cikket. — **Bejna Ferencz** budapesti előfizetőnk (VII. Cserhá-utca 9.) szeretne valamelyik esztergomi tanulótársával fontos ügyben levelet váltani. — **«Váláskor».** Vannak benne sikerültebb sorok, de az egész elnyújtott és kissé lapos. Az effajta versekhez hangulat és gondolat is kell. — **A megvakult panasza.** Elhagyatva. Mindakettőben van formaügyesség, de egyikben sincs számbavehető tartalom. Csupa közérzés; a helyzetbe költőileg beleilleszkedni nem tudtak, ez a baj. — **J. L.** (Szegvár.) A lapot innen a rendes időben indítják el. Ha késve érkezik, annak nem a kiadóhivatal az oka. — **Deutsch S.** Platz Bonifác. — **Köszler Arthur.** Csak türelem. Fortuna szeszélyes. — **U. E.** A dolognak utána nézünk és külön levélben adjuk meg az ítbáigazítást. — **G. Á. és J.** Ha ügyesek a számtani feladványok, küldjék be. — **P. B.** (Pozsony.) Mindegy, csak tisztán és olvashatóan legyen írva. — **Erdei Károly.** (Debreczen.) Ajánlkozását szívesen fogadjuk. A magyar diákság összetartásának alapja a komoly munka és törekvés legyen. E kettő nélkül a cifra frázisok habját turkáljuk csupán. — **Grimm Aladár** (Budapest, Erzsébet-körút 24. sz. III. 26. ajtó) kéri olvasótársait, hogy nagy hálára köteleznék őt az, a ki neki a VIII. évfolyam 49-dik számát hajlandó volna eladni. E számot elvesztette, s a kiadóhivatalban már nem kapható. — **Rosenbaum Ernő.** (Sopron.) A következő német zenei lapok ajánlhatók: «Allgemeine Musikalische Rundschau», Berlin. S. W. (12) Schützen Str. 29. (4 Márka egy évre.) «Musikalisches Wochenblatt», Leipzig, E. W. Fritsch, Salomon Str. 25/b. (10 Márka.) «Signale», Leipzig, Bartholf Senff. (6 Márka.) «Nene Zeitschrift für Musik», Leipzig, Nürnberg Str. 27. (10 Márka.) Mindezek helyett ajánljuk azonban a legújabb megindult magyar zenei lapot, a «Zenevilág»-ot, Budapest, VIII. Rákóczy-utca 2. Ára 8 korona egy évre. — **Sch. K.** (Győr.) A kiadóhivatal intézkedik. — **J. J. A.** «Magyar Nyelvőr» kérdéseit nem hozzánk, hanem a M. Ny. szerkesztőségéhez kellett volna beküldenie. Hogy a határidőn túl történik a beküldés, az nem baj, a megfigyelt dolgok azonban lényegtelen apróságok. — **Kohn Gábor.** Az illető nem előfizetőnk. A beküldött versek csak akkor jelennek meg lapunkban, ha igen jók. — **Lázár Antal** iglói főgimnáziumi tanuló kérdezteti, hogy *Przybilla Jenő* volt szegedi főgimnáziumi tanuló hol van jelenleg. Szeretné a címét tudni. — **Mohilla Sándor.** Még nem jelentkezett. — **B. E.** Legalaposabb és legerjedelmesebb *Gyulai Pál* «Vörösmarty életrajza», kapható a Franklin-Társulatnál, 3 korona. — **W. F.** Csak olvassa át és gondolkozzék, az ön ítélete kívánatos ott, nem a miénk. Kövesse legjobban

meggyőződését, ítélete mindenestre meg fog felelni annak a követelménynek. — **Két levél.** Ilyen kis dalhoz túlságosan mesterkélta a forma, a sok ismételtetés; a hangulatot elbágyasztja, mert ismétlődik minduntalan a mondanivalója. — **Kovács Géza.** (Losonc.) 1. *Arany J.* «Bajusz», *Tompa* «Jóczik Jónás futása». 2. Az esztétika a szépnak a tudománya. Az összes művészetek alkotásainak a fejtegetése a célja. Finom ízlés, nagy olvasottság és helyes ítélőképesség, no meg sok tudás kell ahhoz. 3. Nagyjaink sikerült arezképét a Franklin-Társulatnál kaphatja meg, ugyanitt híresebb festmények másolatait is megtalálja. Az arezképek darabja 80 fillér. — **Ignotus B.** Kaphatók. — **K.** (Arad.) A szerkesztő mindennap 3–5 óra között található a szerkesztőségben. Gyorsírással ne írja a tudósítást, mert — akkor még hosszabbra fog nyúlni. — **H. M.** (L. Rózsabegy.) A leszállított ára. — **L. H.** (Budapest.) A kiadóhivatal elintézi.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású **album** és **arjegyzékünk**, mely tartalmazza az összes ide vágó kellékek és **diszvasalások képes gyűjteményét.** Mivel a fentemlített cikkek és kellékek az ideig jórészt **Bécsből** szereztek be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes **album** összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikik **előnyös, olcsó és gyors** beszerzését, mely eddig csak **külföldről** jóval nehezebben és **nagyobb költséggel** történhetett. 8927

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII. Erzsébet-körút 17.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY MŰVEI

kaphatók a *Franklin-Társulat* kiadóhivatalában és minden hazai könyvkereskedésben:

Vörösmarty összes költői művei. Két kötet. A költő arezképével. Kötve 10 K. Ezt a kiadást különösen ajánljuk az ifjúság figyelmébe. **Az egész Vörösmarty öt frtért!** Még pedig diszkötésben.

- **Epikai költeményei.** Két kötet pompás díszkötésben. 8 K.
- **Lyrái költeményei.** Hasonló kiadás, a költő arezképével és életrajzával Gyulai Páltól. 8 K 40 f. Jutalomkönyvül alkalmas szép kiadások.
- **Zalán futása.** Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Diszkötésben. 3 K 20 f.
- **A két szomszédvár.** Magyarázta Vozári Gyula. Jeles Írók Iskolai Tára XIX. 1 K.
- **Csongor és Tünde.** Magy. Torkos László. J. I. I. T. XLVI. 1 K 20 f.
- **Az áldozat.** Szemoriújáték. Olesó Könyvtár 961—962. 40 f.
- **Eger.** Három énekben. O. K. 963—964. 40 f.
- **Cserhalom.** Egy énekben. O. K. 1138. 20 f.
- **Arab regék.** Fordította *Vörösmarty Mihály.* Czimképes kiadás. Két kötet. Vászombra kötve 12 K.
- **A nagy költő egyetlen ifjúsági irata, a serdültebbek számára.** Az *Ezeregyéjszaka* meséi, bájosan szép stílusban. Aranyos-Rákosi **Székelly Sándor.** A **székelyek Erdélyben.** Kiadta Heinrich Gusztáv. Régi Magyar Könyvtár I. 1 K 20 f.
- **Irodalomtörténeti magánolvasmányul ajánlatos.** Ezen az érdemes époszon buzdulva, írta meg költőnk *Zalán futását.* **Gyulai Pál.** Vörösmarty életrajza. J. I. I. T. 2 K 40 f.
- **Nemcsak a költőről szóló legjelesebb életrajz, hanem az irodalomtörténeti monográfiának klasszikus mintaképe is.** Kötelező magánolvasmány a középiskolák VIII. osztálya számára.
- **Salamon Ferencz.** Irodalmi tanulmányok. Két kötet 7 K 20 f., vászonba kötve 10 K. A gazdag tartalomban *Vörösmarty nekrológja* is benne foglaltatik.
- **Szinyai Elek.** Tanulmányok. A művelt magyar ifjúság és közönség számára. 2 K., vászonköt. 2 K 40 f. Közleményei sorában: «Vörösmarty Mihály és Arany János lyrái költészetének főeszméi.»
- **Vörösmarty arezképe.** Negyedrétű aczélmetszvény 80 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

UTÓHANGOK.

Mire ezek a sorok napvilágot látnak, a Vörösmarty-ünnepek java-része már lezajlott. Ünnepelet az egész magyar nemzet. Az irodalmi társaságok, a színházak ezer meg ezer fejű közönsége, az ifjak és gyermekek százezerei. Szívet melegítő tudat az, hogy a nemzet megbecsüli nagyjainak az emlékét, de egyúttal bizonyosságot tesz arról is, hogy *szüksége van erre* a nemzetnek.

Ha a nagy nemzetek oly kegyelettel őrzik meg elhunyt jeleseiknek az emlékét, ha a szeretet gondosságával gyűjtenek össze minden apróságot, mely a múlt jelentős eseményeire vonatkozik: mennyivel inkább szükségünk van erre nekünk magyaroknak! Az összetartás fokozza az erőket, s vajjon nem összetartás-e, nem együttérzés-e az, ha a hétköznapi élet szürke eseményeiből kiemel a kegyelet *egy napot*, s azt megteszi nemzeti ünnepé, s ezen a napon elmélkedik a *multról*. A nagy alakok felidézése, életük és működésük újra átérzése és éreztetése nemcsak fölemelő, hanem megtisztító is.

És el kell az ilyen napokon felednünk, hogy a mindennapi kenyérért való harc keserves, el kell felednünk a magunk és társaink sokféle gyarlóságát; fel kell bennünk a szívnek buzdulnia, szárnyalnia kell a léleknek; nagy eszmények, nagy gondolatok, nagy érzelmek hassanak reánk. Ébredjünk tudatára annak, hogy az emberiség jövője, vezető szellemei csak azok voltak, akik másokért: az egész emberiségért, avagy egy-egy nemzetért tudtak dolgozni. Dolgoztak gyakran úgy, hogy jutalmát életükben sohasem látták.

Jusson eszünkbe az is, hogy a helyes és igaz értelemben felfogott hazafiság nem egy-egy ünnep lelkes bár, de mulandó hangulatában tetéző-

dik, s hogy mikor a nagy költőket a szónoklat minden külső és belső eszközével dicsőítjük: még nem lettünk lelkes magyarokká, még nem tarthatunk arra számot, hogy a *hazaszeretet* nagy erényét magunkénak valljuk. Felöltvén a hétköznapi ruhát, kezünkbe véve az ásót, kapát, fűrész, vésőt, ecsetet, könyvet vagy tollat: kezdjünk dolgozni és dolgozzunk úgy, hogy mindig fülünkbe zengjen az ünnep dala, még mindig szívünkben legyen az ünnepnek emléke. Szálljon meg minket, ha gyarlók vagyunk is, az a kívánság: vajha mi is tehetnénk valamit. Milliő meg milliő szív közös érzése teszi a nemzeti *lelkedést*; ugyanannyi kéznek és elmének a munkája: tegye a nemzeti *kötelességet*.

A lelkesedés megteremti majd a Vörösmarty szobrot az ország fővárosában, akad ihletett magyar művész, a ki beszédessé teszi majdán a márványt, életet önt az ércbe — s nekünk büszkeségünk léssen, ha rámutathatunk:

— Ime, ez volt a «Szózat» nagy költője.

De mit ér ez a büszke önértet, ha csak az ajk hirdeti; ha nem érezzük a mi lelkünk kis világában a titkos erő működését, mely minket is tette sarkal, fentebb szárnyalásra kész? . . .

Az ifjúság ismerje meg Vörösmartyt a saját műveiből, értse meg azokat az eszméket, a melyek őt lelkesítették, válják vérévé minden ige, hogy ne tartozzék soha a *vasárnapi ünneplők* közé, kiket az újságok cikkeinek kell hevenyében felvilágosítani arról, hogy tulajdonképpen miket is teremtett az ünnepelt.

Igen, igen én édes magyar diákjaim, nektek tanulnotok kell még pedig lelkesedve. Tudás fegyverével vértezett elmét vigyetek ki a küzdőterre — s ünneplvén az ünneplőkkel: hasson össze a lelkesedés mámorában ész és szív, akarat és el-

határozás, akkor nem fog a lelkesedés mint pára eloszlan a híg levegőben, akkor a mult kegyelete erő-forrás lesz számotokra, melyhez vajmi gyakran kell az embernek vissza-visszatérni.

— Szereted-e magyar diák a te nemzetednek nagy költőjét?

Vajha ezer meg ezer szív dobogása így felelne erre a kérdésre:

— Szeretem, mert ismerem! G. M.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 9

— Hazugok, nem győzött még le . . . nem! Újra reá akart rohanni Lydonra, a ki fogát vicsorgatva készen várta. A szende hitves is készen állott, hogy közös, családi erővel győzzék le Lydont, de a gladiátorok közbeléptek és elválasztották az asszonyt az urától.

Lydon pedig benyúlt az övébe és csillogó tört húzott ki onnan. Kezével végig simította. Erre aztán az amazon megrettent és hátrább lépett.

Rikácsolt, hogy az nem járja, tisztességes gladiátor nem húzza ki a törét; ott van az ökle, azzal álljon ki.

Burbo ezalatt összeszedte magát, egy kicsit megesappant a birkózó kedve; az arca is visszanyerte rendes kifejezését. Lydont végig mérte szemével, csak hogy most egy kissé nagyobb tiszteletet érezett iránta, mint ezelőtt.

— Szorítsunk kezét, ezimora! — mondá nyers, de őszinte hangon. — Castorra mondom, gyöngébb legénynek néztelek. Most már látom, hogy ember vagy a talpadon.

— Itt a kezem! — viszonzá Lydon — de mert vért látok, nem bánám, ha —

— Ez az igazi gladiátor! — lelkesedék Burbo. — Istenemre, milyen furcsa is az emberállat. Az oroszlán szelid ehhez képest!

— Mit oroszlán, — vágott közbe Tetraides — mi nem félünk az oroszlánoktól.

— Elég legyen a komédiából — jegyzé meg Stratonice, a Burbo hitvestársa, ha kibékültetek, annál jobb, de most legyetek nyugton, mert nagy urak jönnek nemsokára ide, hogy szemügyre vegyenek titeket. Fogadni akarnak reátok. Mindenki tudja Pompéjiben, hogy nálunk van a gladiátorok színe-javának a tanyája.

Burbo megtöltött színültig borral egy öblös kancsót, s oda nyújtotta Lydonnak:

— Igyál pajtás! Jussion neked is az arénában

annyi babér, mint nekem jutott, ha ugyan addig ki nem teritenek.

Burbo nemsokára átment a másik szobába, mert hitvestársa fülét megezibálva a fülébe súgta, hogy menjen oda, valaki szeretne vele beszélni.

Niger kíváncsian kérdezte Stratonicetól:

— Ki mondotta neked, hogy azok a drága urak az izmainkat akarják szemügyre venni?

— Lepidus mondotta, elhozza magával Klodius, a ki rendesen biztosra szokott fogadni, s velők jön Glaukus is, az ifjú görög.

— Fogadjunk húsz sesterciusba, hogy Klodius engem választ, nos Lydon, áll a fogadás! — kiáltott fel Tetraides.

— Engem fog választani! — viszonzá Lydon.

— Nem úgy van, engem választ! — vágott közbe Sporus.

— Ostobák, hát ti azt hiszitek, hogy Niger mellett ti szóba is jöhettek! — vélekedék Niger az óriás.

— Jól van, jól! — mondá Stratonice, miközben az amphorából sorjában megtöltötte a gladiátorok kancsóit borral — ti azt hiszitek magatokról, hogy valamennyien vakmerő és bátor ficzkók vagytok, de azt kérdelem én, melyiketek száll majd szembe az oroszlánnal, ha holmi gonosztevőt nem kerít addig az ædil.

— Akár én is — viszonzá Lydon — ha a te ölelésedből ki tudtam fejtekedni, hős Stratonice, nincs okom az oroszlántól félni.

— Hallod-e, Stratonice — szólalt meg Tetraides — régóta nem láttam azt a kis vak leánykát. Ha jól tudom, a rabszolgáod, úgy-e?

— Az hát.

— Pedig nem illik hozzád! — jegyzé meg Lydon. — Jobb volna egy úri asszonyhoz, a hol szeliden bánnak vele . . . szegény vakkal. Honnan szerezted őt?

— A rabszolga-piacon vettem. Szükségem volt reá, aztán olesón adta a kereskedő. A leánya thesszáliai, okos és szelid — mikor hazaérkeztem vele a piacon, akkor vettem észre, hogy vak. A gyalázatos ficzko becsapott vele. Bepanaszoltam, de a rendőrség üthette bottal a nyomát a csalónak. No de nem bántam meg a vásárt, a vak leányka szép pénzt keres, virágot árul a városban. Mindenki szívesen vesz tőle, mert sajnálja. Mindenki tudja haza hoz, nem csal meg minket, pedig többet fizetnek neki a virágokért, mint a mennyi az ára. Az előbbi gazdája bizonyosan lopta valahonnan, úgy látszik, úri családból való; szépen énekel és pompásan pengeti a cziterát.

A gladiátorok végig hallgatták, aztán sürgették

az ételt, mert szörnyen éhesen voltak. A koresmárosné utána nézett a konyhában, s negyedóra múlva félig sült húst talált fel, melyből a vér csurgott, ha az izmos legények beleharaptak. Irtózatossággal estek neki, aztán bőségesen öblögették borral.

Ilyen volt a gladiátorok élete.

IX.

A gladiátor-szemle. — Glaukus megszabadítja a vak leányt.

— Jó napot, legények! — kiáltotta Lepidus, a mint a gladiátorok koresmájának ajtaján belépett. — Eljöttünk, hogy megnézzünk titeket.

A gladiátorok tisztelettel felállottak az asztalok mellől, a mint a három gavallért, a kiknek a pompéji versenyeken a legnagyobb híre volt, megpillantották a küszöbön.

— Micsoda izmos ficzkók! — mondá Klodius Glaukusnak — reá szolgálnak a nevükre.

— Kár, hogy nem katonák — jegyzé meg Glaukus.

Lepidus, az elpetyhült, kényes úr csupa élet és elevenség volt most, a mint vézna karjaival a gladiátorok herkulesi vállát méregette, erőtlenséggel, csontos ujjáival azok vasizmaikat tapogatta.

Hogy csodálta, hogy irigyelte ezeket az embereket!

És vajjon másképen van-e ez ma, csaknem kétezer év múlva? Nem látunk-e fiatal öregeket, a kik huszonöt éves korukban már kopaszok, görhesekek, a kik még a friss szellő érintésétől is fél-

nek — s vannak izmos, erős, napbarnította arczú napszámosok, a kik a kis ujjakkal is össze tudnak morzsolni az elesenevészedett úrficskákat. Ó a műveltségnek ez a puhító, megrontó hatása szintén kétezer éves tanulság. Nézzétek meg ma is az ifjúságot, mely a lóversenyekre tódul, s pénzt vesztegetve izgatottan nézi a száguldó lovakat, a lobogó színes ingű mulosokat, hogy ujjong, ha a kedvelt paripa és lovas elsőnek érkezik be, s hogy boszankodik, ha a lovas lefordul a nyeregéből — törődik is azzal, hogy esetleg többé föl sem kel a földről. Kétezer éves események más formában és megváltozott arculattal ismétlődnek.

— Nos, Niger, hogy szeretnél viaskodni és kivel? — kérdezte Lepidus.

— Sporus áll ki velem! — felelé a zordon óriás; úgy hiszem életrehalálra fogunk menni.

— Meghiszem azt — vágott közbe Sporus, apró szemével hunyorgva.

— Ő karddal, én hálóval én háromágú szigonynyal. Pompás egy multság lesz, a ki felülkerekedik, annak remélem, bús jutalom üti a markát, s állásához illően becsületére vállalhat a gladiatori névnek.

— Fogadjunk, Glaukus, — indítványozá Klodius — én azt mondom, hogy Niger győz!

— Úgy-e mondtam! — kiáltott fel diadalittasan az óriás — mondtam, hogy a nemes Klodius engem választ, Sporus készülj a halálra.

Klodius elővette viasz jegyző-tábláját és írt.

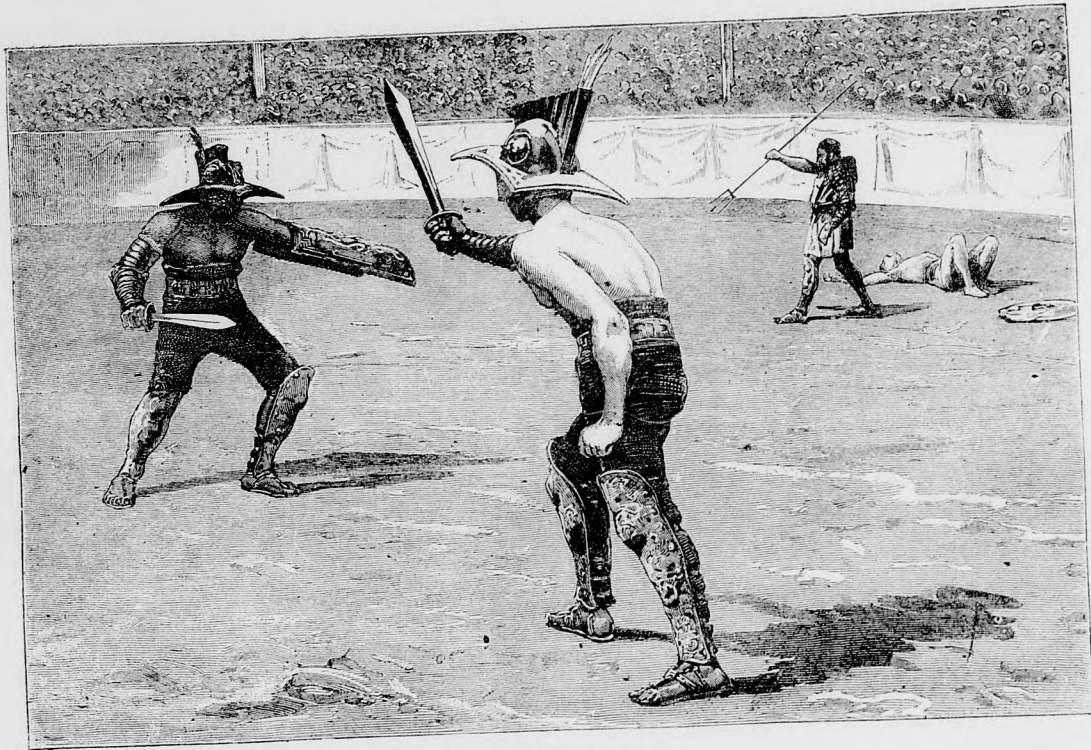

NYDIA, A VAK VIRÁGÁRUS LEÁNY.

— Mondjunk tíz sesterciust (kilencszáz forint). Nos, áll a fogadás?

— Bánom is én! — veté oda könnyedén Glaukus. — De nini, ki az ott, nem láttam még ezt az ifjú Herkulest — és Lydonra mutatott. Az ifjú gladiátor nemes arca, karesú termete feltűnt Glaukusnak. Volt valami finomság és jóság a Lydon arcában.

— Lydon az, eddigelé csak fakarddal legénykedett, — viszonzá Nigerkicsinylő hangon — de gladiatori vér pezseg a fiúban, már belekötött Tetraidesbe.

GLADIÁTOROK KÜZDELME.

— Ő kötött belém, nem én beléje — szólalt meg Lydon — és én a kihívást elfogadtam.

— Minő fegyverekkel harszoltok — kérdezte? Lepidus — várj még, fizkó, korán lesz Tetraides-szel szembeszállanod.

Lydon gúnyosan mosolygott.

— Polgár ez a fizkó, vagy rabszolga? — kérde Klodius.

— Polgár, mi együtt-egyig polgárok vagyunk! — viszonzá Nigér.

— Feszítsd ki a karodat, Lydon! — mondá Lepidus nagy szakértelemmel vizsgálva az ifjút.

A gladiátor jelentőséggel teljes pillantást vetve társaira, kifeszítette fél karját. Nem volt az kö-

vér, de csupa izom és oly arányos, oly hatalmas erőről tanúskodó, hogy az ifjak csodálkozva kiáltottak fel.

— Ez már megteszi — mondá Klodius — mondcsza micsoda fegyvert választottál?

— Előbb cestus-szal viaskodunk, s ha így nem fogunk ki egymáson, karddal folytatjuk — viszonzá Tetraides irigy, kancsal pillantással.

— Cestus-szal? — kérde Glaukus — nem cselekszel helyesen, Lydon. Ahhoz több erő kell, no meg sovány is vagy — ne menj te ki cestusra!

— Meg kell lennie!

— Miért?

— Arra hívtok ki, s én elfogadtam.

— Én Tetraidesre fogadok, kettős pénz egy ellenében — természetesen cestus-szal! — kiáltott fel Klodius — áll-e a fogadás, Lepidus? — ugyancsak dupla pénzt teszek a karddal való küzdelemre.

— Ha háromszoros pénzt adsz, sem fogadom el — felelé Lepidus. — Lydon gyöngye ellenfél Tetraides-szel szemben. Van eszed Klodius.

— Hát te Glaukus? — kérde Klodius.

— Áll a fogadás Lydonra, háromszoros pénz egy ellen. (Folyt. köv.)

BENEDEK ELEK KÖNYVE.

Benedek Eleknek a nevét az ifjúság csak úgy ismeri, mint mesemondót, pedig irodalmunknak ez a rendkívül szorgalmas munkása számos egyéb kisebb terjedelmű könyvön kívül rövid négy év alatt megírta öt hatalmas kötetben a magyar meseköltészet termékeit («Magyar Mese- és Mondavilág») azon kívül két vastkos kötetben a «Magyar Nép Multja és Jelene» című munkát.

Erről az utóbbi művéről akarunk ezúttal megemlékezni.

A tárgya iránt végtelen gyöngéd szeretettel viseltető szerző az első kötetben («A magyar nép multja») végig kíséri az ezeréves küzdelem fonálán a magyar föld népét. Felkeresi az őshaza mezőjén, az új haza tágas rónáin, sziklás bérczei között, festi nyomorát a háborús időkben; a jobbagság történetében megindító közvetlenséggel festi elnyomatását. Nem a történetíró, hanem a költő szólal meg benne. Érzékeny szív, lelkeség, fajszeretet jellemzik őt, s van érke arra, hogy az események szárait ott fűzze össze, a hol az olvasók figyelmét legjobban megragadja. Dózsa lázadásának a rajza különösen élénk, mozgalmos, csaknem drámai. Aztán festi a népet, mely nyög a kettős adó terhe alatt, mert tizedével, robotmunkájával és vérével egyszerre szolgálja a hazát, mely reá csak kötelezettséget ró, de jogot nem ad. Végül a főlzabados következik nyolczszázados elnyomatás után; mikor a haza földje, a vérről áztatott, fekete ugarában a magot nem az úrnak, hanem a jobbagságnak is érleli, mikor a föld, melyet a nép oly kimondhatatlanul szeret: az övé is.

Az első kötet tehát a multról beszél.

A második kötetben a magyar nép jelenét tárja elénk. Kezdi a fészekrakáson, bevezet a családi életbe, az iskolába, miként neveli előbb az anya, majd az iskola a nép fiait, leányait, aztán vizsgálja a nép lelkét, ezt a gazdag világot, melynek kincseivel — költészetével — csak a negyvenes években kezdettek foglalkozni. A mű legbecesebb része ez, mely arról tanúskodik, hogy Benedek Elek életének egyik legkedvesebb studiuma a népköltészet volt. A fonók, guzsalyosok meséi, a balladák már gyermekkorában megragadták eleven képzeletét; meglátszik fejtegetésén, hogy a népköltészet, de kivált a székely dal és balladaköltés mily édes gyönyörűséggel és büszkeséggel tölti őt el. Minduntalan átesap lelkese desbe a hangja, mikor a szebbnél szebb balladákat s lírai költeményeket ismerteti.

Beszél a véradóról, közbeszövi a katonaélet sanyarúságait régen és most. A toborzást, a katonafogdosást. A kaszárnyai élet rajzaiba belevegyl a jóleső humor hangja, mely szelid és érzellemmel teljes.

Festi a falusi emberek életét az erdőn. Itt van igazán elemében. A katonaélet festése néhol elbágyad, szinte kiérezzük, hogy közvetlen tapasztalat híján, mások leírásából ismeri a szerző, de annál elevebb és igazabb az erdőn, mezőn című

fejezet. Sorra elvonul előttünk a szántóvető, arató, kaszáló, szénahordó, cséplő magyar ember. Látjuk a frissen felszántott táblát, a termetes ökröket, a mint fordulnak a föld végén, s az ostorpatogás visszatéríti a jóságot... Felhangzik az arató vagy marok-szedő leányok nótája... Csupa élet és költészet az, a mint Benedek Elek az egyszerű falusi élet rajongója zeng dicséző éneket róla.

Nem feledkezik meg a falu dolgát intéző gazdáról sem, hahogy felcsap hivatalbélinek, avagy a piacon elad, vesz holmi jóságot... Miglen végül a csendes temetőkerbe vezet. Bölcsőtől a sirig kísérté az ő magyar népét. Milyen meghatóan szépek záró szavai, midőn elbúcsúztatja a halottat: «Csak a test porlad el, a lélek fölszáll a mennyeknek országába. Hol van halál a te diadalmad? Hol van koporsó a te fullánkod?» A hit a feltámadásban: im a megnyugvás a halálban. Lelkesen, diadalmasan esendül fel újra:

«Hadd porladjon el a test,
Sirba viszem örömet!

Mely szép, mely dicsőséges vége ez a földi pályának.»

A két szép kötetet gyönyörű képek magyarazzák még jobban, nagyjórészt jeles festőművészek munkái.

Lapunk mai számában egy szép részletet közlünk a székely népballadáról. Benedek Eleket tiszta, szép magyaros nyelve és költői lendülete emeli ki a mai írók nagy sokaságából.

— l — s.

Magyar viselet az Anjouk korában.*

Képekkel.

Róbert Károlynak és Nagy Lajosnak dicsőséges uralkodása nemcsak azért jelöl korszakot nemzetünk történetében, hogy alattuk Magyarország kelet-európai nagyhatalommá emelkedett, hanem művelődés történeti szempontból is. A finom érzékű, a szép iránt fogékony Anjouk az olasz talajból sok mindenféle hasznos és szép intézményt ültettek át mihozzánk. Istápolták a képzőművészetet, pártfogásuk alatt paloták és templomok emelkedtek, képművészek és képfaragók festményekkel meg szobrokkal ékesítették azokat. Nem csoda, hogy az Anjouk uralma alatt változás áll be a magyar viseletekben is.

A XIV. századból egész sorozata ismeretes a képes emlékeknek, falfestményeknek, szobroknak, domborműveknek, melyek alapján az ezen időbeli hazai divatot összeállíthatjuk, még pedig nagyobb biztonsággal, mint az Árpád-korbelit. Ezek közül

* Lásd lapunk 6. számának közleményét az Árpád-házi királyok korának magyar viseletéről.

az emlékek közül az első helyet a több mint másfél száz miniature-képpel díszített *Képes Krónika* foglalja el. Márk hun-magyar krónikájának e fényesen kiállított kódexe 1358-ban készült el és Nagy Lajos szánta ajándékba hihetőleg a francia királynak. Készítői — mert három kéz munkája ismerszik meg rajta — hűségesen vázolták a XIV. század derekának magyar divatját. Ez a hűség már nem annyira tulajdona a stájerföldi *Aquila* Jánosnak, ki a század utolsó tizedeiben falfestményekkel díszítette Vas megyében a *veleméri, martyianczi* és *tóllaki* templomokat, Zalában a *turnícsi* templomot, hol is ékesen ábrázolta Szent Lászlónak cserhalmi viadalát. Pontos emlék a *szepesváraljai* freskó, melyet Henrik szepesi prépost készített a rozgonyi győzelem emlékére 1317-ben s Róbert Károlynak Szűz Mária által magyar királyllyá való koronázását mutatja. Az udvari viseletre teljes világot vet *Szent Simeon* zárai ezüst koporsója, mely domborműves jelenetekkel van ellátva s köztük több Nagy Lajos király zárai látogatására vonatkozik. Több képet mutatunk be róla, valamint a székelyföldi templomi freskók közül is, a melyek közül kivált a gelencei, fülei és homoród-szent-mártoni falfestmények jellemzettek. Mindannyi az Anjou-kor végéről származik.

Az Anjouk idejében Európaszerte megváltozott a viseletmód, még pedig félreismerhetetlenül keleti hatás alatt. Hisz ebben az időben a keleti iparművészet sokkal magasabb fokon állott a nyugatinál és irányt szabott az általános divatnak. Az a fény és pompa, melyet a magyar udvar egy-egy fejedelmi mennyező alkalmával kifejtett, elkápráztatta a nyugatiakat; «se király, se császár esküvőjén nem láttak olyat,» mint a milyen volt Béla tótországi herceg és Brandenburgi Kunigunda lakodalmán, mondja egy német rimés krónika. Hát még a híres visegrádi kongresszus alkalmával (1335), a hol összegyűlekeztek a lengyel és cseh királyok, a sziléziai, bajor és szász hercegek meg a morva örgróf! A magyar izlés és fényezés diadalt ünnepelt világszerte.

A térdig érő dolmány és az íngszerű bő tunika helyét, melyet a fejen át öltöttek föl, végig hasított, gombbal vagy zsinórral összefoglalt, testhez álló dolmány foglalta el. Ez mind szűkebbé és rövidebbé vált, úgy, hogy egyetlen egy ráncot sem vetett, csak a felső czomb közepéig ért és az öv, melyet a csipőn kissé lazán leeresztettek, inkább csak díszül szolgált, mintsem a felöltő összefoglalására. A *Képes Krónika*-ban részint nyak-

kal ellátva, részint a nélkül találjuk, sőt a háromrétű gallér is előfordul, csipkézett aljjal, vagy paszomántos szegélylyel.

Ha hadba mentek, a sodronyos vasing fölé egy rövidebb, újj és újjak nélküli, a fejen átbújtatott dolmányt öltöttek fel, mely leginkább bőrral volt bélelve. Ez az úgynevezett *korszovagy-dolmány*. A vasing kilátszott alóla s ez alatt volt a még hosszabb, csaknem térdig érő, színes szövetből készült alsó dolmány.

Általában egyszínű, ritkábban kétszínű, egymást váltogató csikokkal ellátott dolmányt viseltek. Nyugaton divatba jöttek a *felemás* szövetből készült felöltők is, a melyeknél t. i. a ruha jobb oldala más színű, mint a baloldala, de ez a tulhajtott divat minálunk csak a XIV. század végén kapott lábra, mint azt a veleméri és gelencei falfestmények mutatják. (Lásd képünkön a gelencei 3. számú freskót). Tartósabb életű volt ennél a *bambusium*-nak nevezett felöltő azon formája, melynél az egymást váltogató kétszínű csikokat vízszintesen levarrott és vattázott keskeny redők váltották fel. Ilyen bambusiumot visel a Simonkoporsóról vett képünkön István boszniai bán térdelő apródja és a zárai látogató főurak, köztük Pál bán. (11. sz. ábra.)

Ezek mellett szélteben fentartotta magát nálunk a *kún viselet*. A kún felöltő abban különbözött a magyartól, hogy nem függélyesen a mell közepén volt felhasítva, hanem a váll irányában és bal szárnya lefelé fokozatosan szélesbedett, úgy, hogy felöltve a ruha hasitékja *rézsúl* ment a bal válltól a jobb csipő felé. De jegyezzük meg, hogy a kún viselet nem egy a magyartól elütő viselet, hanem csupán válfaja annak, minthogy őseink egyaránt hordották a függélyes és rézsútos szabású felöltőt.

A mell és felső karokat paszomántféle díszszel ékesgették, vagy pedig a mell két oldalát pitykesorral. Ezen utóbbi az ősi magyar viseletmód maradáka: a bezdédi (Szabolcs m.) honfoglalás-kori sirban az egyik holttest mellén lelt nemezruha ilyen pitykesorral volt kirakva, a mivel valószínűleg az előkelő osztályt különböztették meg.

A testhez álló rövid dolmányon, a hosszú kún felöltőn és az újatlan korszovagy-dolmányon kívül még egy negyedik fajta felöltőt is találunk anjoukori képes emlékeinken. Ez a *palást*. Sarkig ért, újja nem volt, bélelve és szegélyezve volt, közönségesen vadmaeska-bőrral, a gazdagoknál hermelinnel, nyusztal, nyesttel.

Lábravalónak megmaradt az általános nyugati

ANJOURKORI VISELET.

1—6. Magyar süvegek tollal és boglárával. A zárai Sz. Simon-koporsóról. 7. Nagy Lajos címerez sisakja és pajza. Az aacheni székes-egyházban levő, Nagy Lajostól ajándékozott zománczos címer után. 8—10. Alakok Sz. Simon koporsójáról, az ereklyemeglopás kísérletének jelenetéről. 11. Apród. U. o. Kotromanovics István bosnyák bán haldoklásának jelenetéről. 12. Nagy Lajos király. U. o. 13. Szentek a martyianczi templom falképéről, 1392-ből. Festette Aquila János. 15. Opolyi László nádor pecsétje 1369.

viselettel egyező harisnyaszínű szűk nadrág vagy berke, mely különösen Franciaországban anynyira lábhoz feszült, hogy alig tudtak benne mozogni. Egyes jelek arra mutatnak, hogy a kúnok *gatyát* hordtak. Lábbeli gyanánt a szárnélküli, hosszú, hegyes orrú borsarú és a hasonló alakú, de finomabb, zsinórral összekötött, himzéssel ékesített selyem vagy posztó-czipő (a nyelvemlékekben *czipele, czipellő*) szolgált. A csizmának semmi nyoma, e helyett az alsórendűeknél a puha bőrből készült, letürt rövid szárú *szekernyél* pillantjuk meg.

Rendkívül változatos alakot tár elő a fővegforma, leggyakrabban azonban a felhajtós karimájú s kerek tetejű régi *magyar süveget* viselték, a melyet az előkelők hermelinnel, ékkövekkel díszítettek, míg a középosztálybeliek beérték gombokkal, pitykével kirakva. Így látjuk a gelencei Szt.-Kálmán legenda képén. Ezzel szemben a *kún süveg* hosszú, hegyes tetejű, oldalt ékalakban kivágott karimájú és dúsabban himzett vala. Fülöp fermói püspök, a pápa küldötte már 1271-ben szigorúan tiltakozott a használata ellen, de a király kértére beleegyezett, hogy tovább viselhesék. Mellettük a XIV. század második felében, alkalmasint velencei nyomon tért, hódított a kerek tetejű *kalap*, melynek hátul felhajtott széles karimája fokozatosan keskenyedve, elül kiálló hegyben végződött. (L. Sz. Simon-koporsója, 6. ábra.) A gelencei Szent-Margit-legenda festője bemutatja a töleseralakú magas zsidó-süveget is.

Az Anjoukori haj- és szakálviselet sok tekintetben különbözött a XIII. századbelitől. Nem fontak többé gyöngyöt és ékkövet a hajba meg szakálba és a borotválkozás is kiment a divatból. A haját megnövesztették, úgy, hogy a vállat verte. A megnyírt fej a szolgaságnak volt a jele. A *csimbókviselet* felélesztették a kúnok, de nem hármast östököt eresztettek, mint Vatha pogány lázadói, hanem a fej tetején hagytak egy hosszú hajfonatot, mely hátuk közepéig csüngött, a fej többi részét pedig kopaszán hagyták, úgy hogy krónikáink gúnyos megjegyzése szerint fejük a nyers tökhöz hasonlított. Fülöp pápai legátus erélyes felszólalása folytán aztán abbahagyták a kúnok a fejbortválást, ám a csimbókhoz makacsul ragaszkodtak, sőt a magyarság egy nagy része is elfogadta. A szakált általán nem növesztették nagyra, közepén ketté választották, úgy, hogy két kis csúcsban végződött.

A különböző nemzetiségek közül a *kúnok* viseletének jellemző sajátosságairól már szoltunk. Az *oláh* köznép magas kecske- vagy báránybőr sü-

vege, a szőrével kifelé fordított rövid kecskebőr guba és szűk nadrág mindmáig megmaradt. A *zsidókra* az 1279-iki budai zsinat töleseralakú kalap és vörös köpeny hordását parancsolta, azonkívül a köpenyre legalább is arasznyi nagyságú vörös feltöt kellett varraniok.

Ékszer az Anjou-korból nagyon kevés maradt fenn. A sírok Árpádkori mellékletei eltűnnek, a hajkarika merőben hiányzik az ezen időbeli temetőkből. Pedig Nagy Lajos alatt szépen virágzott az ötvösművészet és előállították a sodronymunka és zománcz egy sajátos elegyét, mely *magyar zománcz* néven ismeretes. A magyar zománcz legrégebb emlékei azon ötvösmunkák, melyeket Nagy Lajos király ajándékozott 1367-ben az aacheni székesegyháznak.

A székely népballadáról.*

A magyar nép sok minden közt azzal is dicsekedhetik, hogy az ő ezeréves élete örökös küzdelem földjeért, szabadságáért, nemzeti léteért. E küzdelemnek köszönhetjük a népköltészet legszebb virágait, de viszont az örökös küzdelem az oka a magyarázója, hogy kissé megkésve vetettünk ügyet a temérdek kincsre, mely a századok folyamán összegyűlt. Mi tenger kincs kallódott el a századok folyamán: sejtetik velünk a töredékes, sokszor érthetetlen sorok, melyek népköltési gyűjteményeinkben olvashatók. Ám így is, ha jól szemügyre vesszük a megmentett kincset, bizvást mondhatjuk, hogy a magyar nép költészete kiállja a versenyt bármely nép költészetével. S ez nagy szerencsénk. A nép őrizte leghívebben a magyar nyelvet, s a népnek köszönhetjük, hogy költőink, mikor már-már elnyeléssel fenyegetett az idegen szellem, megtalálták a forrást, melyből új erőt, lelket merítettek s megteremtették a nemzeti műköltészetet.

Ez a forrás ott bugyogott a nép lelkében ezer esztendőn át, csak nem vették észre, mivelhogy a néppel nem törődtek, lelkének megnyilatkozásait nem becsülték, kicsinyelték, sőt egy időben, mikor egyesek figyelme e forrás felé fordult, idegenül, bizalmatlanul fordultak el attól. Ugyan mi szép feltehetik ki a parasztól? Alig ötven esztendeje, hogy a népköltészet kincseit komolyan gyűjtögetik össze s ezzel az idővel egybeesik irodalmunk újjászületése, nemzeti irányba való terelődése is. Irodalmi nyelvünk magyar ízt és színt nyert a népnyelv kincseinek okos felhasználásával; a törülmetszett szavaknak, szólásmondásoknak, kevés szóval sokat mondó, dallamos hangzású példabeszédeknek, közmondásoknak valóságos kincses bányája nyílt meg előttünk. S a népnyelv e kimeríthetetlen kincses bányája

* Részlet Benedek Elek «A magyar nép multja és jelene» című két kötetes munkájából.

MAGYAR VISELET A XIV. SZÁZAD VÉGÉRŐL ÉS A XV. SZÁZAD ELEJÉRŐL.

1. Jelenet a Szt. Kálmán-legendából. A gelencei templom (Háromszék-m.) khorusának falfestménye után. 2. Szent István. A mezőtelegdi (Bihar-m.) templom falfestménye után. 3. Jelenet a Margit-legendából és 4. zsidó harcos. A gelencei templom déli falának freskója után.

mellett megnyílt előttünk a népköltészet végtelen birodalma. Nagy lelki gyönyörűséggel olvassuk a nép balladait, szomorú nótáit, szerelmi, pusztai, tréfás, bordalait, hallgatjuk elmés, jóízű, nagy találékonyságra valló, a szertelen kalandoktól óvakodó, de annál egészségesebb gondolkozást bizonyító meséit, csodáljuk a találós mesékben való kifogyhatatlanságát, jókedvének, ötletességének szípkázását a táncznótákban.

Igazi költői lelkű, mély kedélyű, még tréfaiban is bizonyos komolyságot megőrző, mulatozásaiban is igaz komoly karaktert meg nem tagadó nép ez: az idegen, ha megismerte, meg is szerette e népet.

Kezdjük a költészet ama fajtáján, melyet verses formákba öntött a mi költő népünk, s ezek közt is a régebbi időkre vezető balladákkal. Népköltési gyűjteményeink is rendszerint a misztériumok után, melyeket néhány oldallal elébb az ünnepi szokásokkal kapcsolatban mutattunk be, a balladákkal kezdik. Míg a misztériumokba már irástudó emberek beledolgoztak, vagy éppen ők szerették s idővel a nép toldotta-foldotta egygyelmással, rányomván a maga lelkének bélyegét, a balladák egészen a nép lelkének szülöttjei. Előre kell bocsájtanunk, hogy népballadaink igazi hazája Erdély s különösen a Székelyföld.

E balladák jó része a régi, daliás világba vezet vissza, míg — a székely nép szavajárásával élve — a «magyarországi» balladák többnyire a pusztai, s főként a nem oly régi betyáreltből veszik meséjük anyagát. Nemcsak a tartalomban, de az előadás formájában is nagy a különbség a székely és a magyar balladák közt. Míg emezek dalszerűek, rimes versszakokra osztottak, a székely népballadák nem osztódnak versszakokra, a rim is elvéve fordul elő. Gyorsan, többnyire párbeszédekben pörög le a történet, szűkszavú, szinte kerülve kerül a bőbeszédűség. Am azért a dallamosság nem hiányzik belőlük s kétségtelen, hogy eredetileg valamennyit dalolta a nép, a minthogy néhánynak (pl. Görög Ilona, A királyfi stb.) meg is maradt a dallama. A versszakok és rimek hiányát főként a gondolat rithmusa pótolja s ennek oly szép példáit találjuk különösen a székely népballadákban, hogy a rimeket szívesen nélkülözzük. A gondolat rithmusának három főmódját különbözteti meg Arany János: az elentétest, az összerakót és a párhuzamost.

Szebbnél szebb példákat adnak erre a székely népballadák:

Ime a «Bándi úrfi», ki a siralomházban így kesereg:

Anyám, anyám, anyám!
Mikor engem szültél,
Szültél volna követ;
S mikor kereszteltél
Gyenge meleg vízbe,
Fereszteltél volna
Forró buzgó vízbe
S mikor takargattál
Gyenge gyöles ruhába,
Takargattál volna
Forró parázsába!

Az ellentétes képek egész sora vonul el előttünk e néhány sorban. Ehhez hasonló a Világszép Erzsók, melyben a halott mennyasszony és mátkája közt a következő párbeszéd folyik:

Csináltatsz-e nekem valami koporsót?
Csináltatok rózsám, márványkő koporsót.
Behúzatod-e majd valami vászonnal?
Behúzatom, rózsám, fekete fátvállal.
Kivereted-e hát valami szögekkel?
Kiveretem, rózsám, aranynyal, ezüsttel.
Kivítetsz-e vajjon valami czigánnyal?
Kivitetlek, rózsám, király urfiakkal.
Meghuzatod-e majd a hármass harangot?
Meghuzatom, rózsám, mind a tizenhatot.
Kikisérsz-e, rózsám, ha csak a kapuig?
Kikisérlek, rózsám, a nyugodalomig.

Látható, hogy itt nemcsak ellentét van a képekben, de fokozás is: a mennyasszonynak minden kérésére többet ígér völegénye.

Több százra megy ama népballadák száma, melyeket a népköltés gyűjtőinek sikerült megmenteni az elkallódástól. Hogy sok pusztult el, ezt a töredékes közlések szomorúan bizonyítják. Így is bizvást elmondhatjuk, hogy népballadánk költészetünk más népek e fajta költészetével kiállja a versenyt, sőt a legtöbbét felül is mulja, nemcsak mennyiségben, de minőségben is. Csak a javát, csak az ismertebbeket említjük meg s már ez is nagy gazdagságot sejtet. Im, hadd vonuljanak fel sorban: Kádár Kata, Kőműves Kelemenné, Budai Ilonka, Baresai, Molnár Anna, A királyi, Szilágyi és Hajmási, Landorvári Dorca, Pálbeli Szép Antal, (Ugyanaz Görög Ilona cím alatt), Biró Szép Anna, Világszép Erzsók, Bándi úrfi, Kis Julia, Az áspis kigyó, Fogarasi István, Kerekes Izsák, Szép Ilona, Kiss Gergő Istvánné, Nagy Bihal Albertné, Bethlen Anna, Mónusi Jánosné, A fogoly katona, Biró Máté, Ugron János stb. Ezek mind régebbi keletűek.

Benedek Elek.

AZ ÚJ HAZÁBAN.

Irta: Verne Gyula. Fordította: Zsigány Árpád.

Ernő szorgalmasan rajzolt és jegyzetett útközben is és örvendezve mondta:

— Ez a termékeny vidék eltarthatna sok ezer gyarmatosít, ha itt telepednének meg!

— S miért éppen itt? — kérdezte Jack, a ki nem nagyon örült annak, hogy ezt a szép paradicsomot idegenekkel is meg kell osztania.

— Azért, mert minden városnak nagy előnye, ha folyamtorlat mentén épül. Valószínű tehát, hogy az új gyarmatosok is itt fognak letelepedni...

— Na, hát csak telepedjenek le itt! — kiáltott föl Jack. — Ezt a földet szívesen átengedjük nekik: csak az Ígérlet földjére ne jöjjenek.

— Úgy van, fiam — hagyta helyben Zermatt úr is. — Mi soha sem hagyjuk el azt a helyet, melyet maga a Gondviselés jelölt ki számunkra.

Hat óra tájban már ismét ott voltak a folyó partján, a hol a hölgyek kész ebédrel várták őket. Anna időközben horoggal néhány kövér pontyot fogott, s ez az izletes fogás csak növelte az éhes kirándulók örömet. Ebéd után még sokáig kint maradtak a parton s élvezték a gyönyörű, kellemes estét. Elbeszélgettek egész tíz óráig, s csak akkor mentek vissza a hajóra aludni. De lefekvés előtt Zermatt úr még azt mondta:

— Valamit elfeledtünk...

— Mit? — kérdezte mindnyájan kíváncsian.

— Még nem adtunk nevet ennek a folyónak...

— Nevezzük el

Anna-folyónak!

— ajánlta Ernő.

— Köszönöm

amegtszítettet,

— viszonzá a fiatal leány elpirulva — de én jobb nevet is tudnék neki...

— S mi az? —

kérdezte Zermatt-né.

— A Jenny

családi neve...

Ez mindnyájuknak tetszett, s ettől fogva Montrose-folyónak nevezték az új vizet.

X.

Csónakkal a folyón fölfelé. — Sziklás vidék. — A szakadék. — Utazás hazafelé. — A füstoszlop. — Hazatérés Felsenheimba.

Másnap reggel hét óra tájban megkezdődött a tengerdagály. Jack már kora hajnalban vadászni ment, s éppen az indulás percében érkezett vissza; de nem járt eredménytelenül: két pár foglyot, s vagy féltucat fürjet hozott haza.

Mihelyt Jack a földzeten volt, rögtön fölhúzták a vasmacskát, s a tengerdagály azonnal vinni kezdte a hajót a vizen fölfelé. A víz szélessége 250—300 lábnyi lehetett, s a meddig a szem látott, sehol sem látszott keskenyebbnek, — tehát nagyon is alkalmas volt a hajózásra.

Félórai meglehetősen gyors utazás után az Élisabeth elérte a Montrose-folyó első kanyarulatát.

A medre itt harmincz foknyi szögben délkeletnek hajlott, s a partjai alig voltak magasabbak másfél ölnél. A sarka, melyet a szél is segített útjában, óránként hét-nyolcz tengeri mérföld sebességgel szaladt a partok között.

— Ha ily gyorsan haladunk, — mondta Ernő — akkor nemsokára oda érhetünk a déli hegylánczhoz is...

— Föltéve, hogy a folyó a hegyláncz aljában kanyarodik el, — jegyezte meg Wolston úr.

— S ha víz-esések meg nem akasztanak bennünket — tette hozzá Zermatt úr.

A vidéken, melyet a Montrose átszelt, nyoma sem volt az ember munkájának. A szárnyas és lábas vad a szó szoros értelmében hemzsegett mindenfelé, s e tekintetben ez a vidék többet ért, mint Falkenhorst környéke. Néha egész farka antilop kergetőzött a réten, a távolban pedig bivaly-csordákat és strucz-csapatokat is láttak, míg a fákön a majmok csoportosan ugráltak, sivalkodtak.

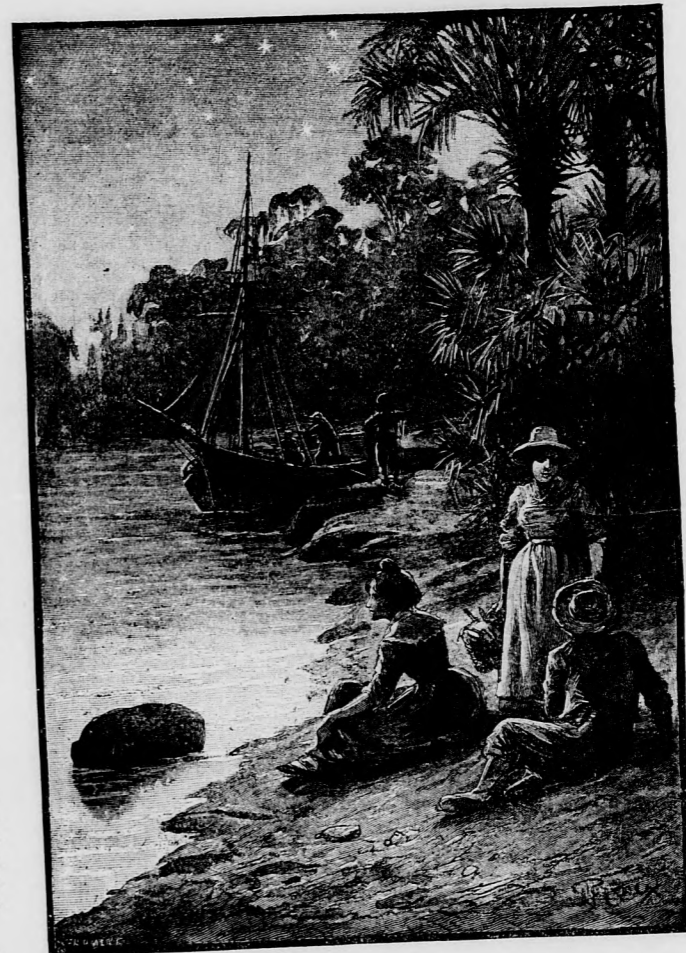
Vérgző vadállatoknak azonban itt sem volt nyomuk; csak a sakalok ocsmány ordítása verte föl az erdő esendjét, melyre a nyulak ezrei, a foglyok, fürjeks egyéb apró állatok ijedve reb-

bentek meg és menekültek a sűrűbe. A vízparti bokrok közt ezrével fészkel a vadkacsa, a szárcsa, a vizi tyúk, meg a sokfajta gém.

Valamivel tizenegy óra után elérték a Montrose második kanyarulatához, mely itt még jobban nyugatnak hajlott el, úgy hogy most már valószínű volt, hogy az alig hat-hét mérföldnyire fekvő hegylánczból fakadt.

— Kár, hogy a tengerdagálnak nemsokára vége lesz és nem juthatunk el odáig — mondta Ernő.

— Valóban kár, — mondta Zermatt úr is —

ÉLVEZTÉK A GYÖNYÖRŰ, KELLEMES ESTÉT.

de azt hiszem, hogy a kanyarulatnál tovább már nem visz a dagály, azért határozzuk el, hogy horgonyt vetünk-e, vagy szépen visszaereszkedünk az öbölbe.

Ez a hely valóban gyönyörű volt, s mindnyájan szerettek volna ott maradni. A folyó balpartja kis öböllé tágult, melybe egy patak ömlött; a víz fölé óriási indiai fügefák borultak, melyeknek sűrű lombsátorán a napsugár nem birt áttörni, a háttérben pedig gyönyörű szép tölgyfaliget zöldelt.

— Ez a hely valóban alkalmas arra, hogy várost építsenek rá! — mondta Zermattné. — Kár, hogy oly messze van Felsenheimtől.

— Valóban messze van, — viszonzá Zermattúr — de azért ne félj; majd meglátod, hogy akadnak mások, a kik hasznát veszik.

— Addig is, míg ez megtörténik, — szólt Jack — ajánlom, hogy vessünk horgonyt és maradjunk itt.

— A mint tesszik, — mondta Zermattúr — ámbar, ha mindjárt visszaindulnánk, két óra alatt elérnénk az öbölbe, s holnap estére már otthon lehetnénk Felsenheimben.

Végre is abban állapodtak meg, hogy horgonyt vetnek, s ott maradnak egész nap. Mivel gyönyörű holdas éjszakák voltak, éjfél utáni egy órakor neki indulnak a hajóval a folyón lefelé, s az öbölből egyenesen hazafelé tartanak.

Villásreggeli után elhatározták, hogy ha már idáig jöttek, alaposan átkutatják a vidéket; e czélból Wolston úr és Ernő a csónakkal fölfelé eveznek a Montrose-folyón, Zermattúr és Jack pedig gyalog kutatják át a közel fekvő vidéket. A hölgyek addig a hajón maradnak, s ha esetleg veszedelem fenyegetné őket, — a mi nem valószínű — vészlövést tehetnek az egyik mozsárból.

A hajlason túl a Montrose délnyugatnak ka-

nyarodott. Wolston úr és Ernő, bár a nap égetően sütött, lankadatlanul eveztek s a kis csónak gyorsan siklott a folyón fölfelé.

— Lehet, hogy fölevezhetünk egészen a Montrose-forrásig is — mondta Wolston úr.

— Ön tehát azt hiszi, — kérdezte Ernő, — hogy valóban abból a hatalmas, déli heglánczából fakad?

— Azt; és ha eljuthatunk odáig, szeretnék fölmászni a hegláncz gerinczére is. Onnan alighanem beláthatnók egész Új-Svájcot, föltéve, hogy nem sokkal nagyobb, mint a mekkorának gondoljuk.

— De a hegy legalább tizenkét-tizenöt száz láb magas, s kérdés, hogy ily rövid idő alatt feljuthatunk-e rá?

— Majd meglátjuk, Ernő, majd meglátjuk. Ámbar én nagyon szeretném az ősi angol jobogót kitűzni Új-Svájcz legmagasabb pontján!

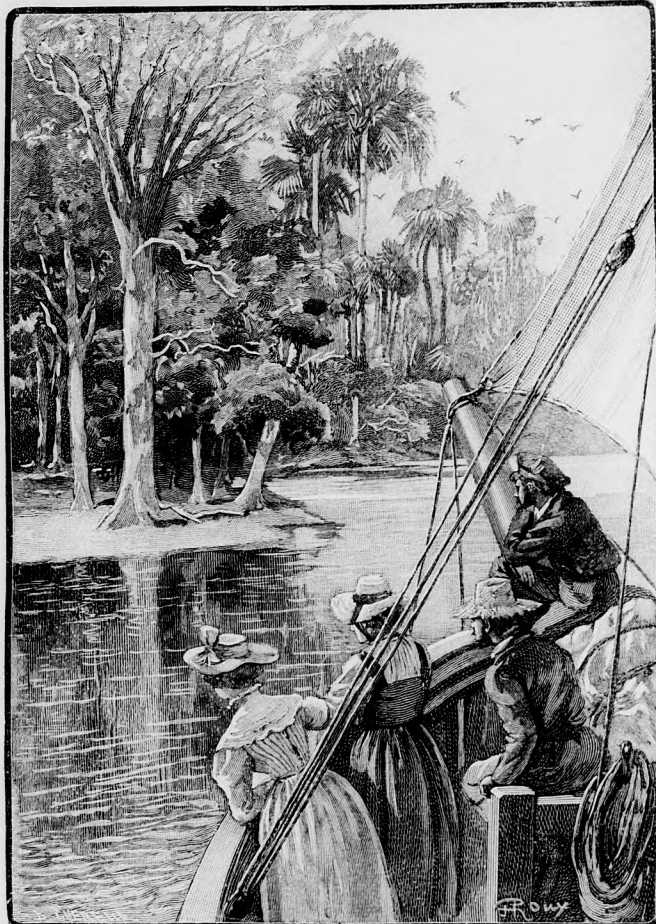
E közben szorgalmasan eveztek tovább. A part képe lassankint megváltozott; a növényzet kezdett megritkulni, eltűnedezni, s a gazdag rétek helyett kopár, kővees puszták földek következtek. Négy-láb állatot már nem láttak sehol, madár is csak itt-ott röppent föl elvéve, s az is röpiült a boldogabb

táj felé; csak a sakálok vonítottak a sziklás hasadékok közt.

— Jack ugyan jól tette, hogy nem erre jött! — mondta Ernő — itt ugyan alig lehetett volna valamit.

— Az bizonyos — felelte Wolston úr. — Ez a vidék ép oly terméketlen, mint az, mely a Licorne-öböl mögött fekszik, s könnyen meglehet, hogy annak csak folytatása.

Körülbelül négy óra lehetett, mikor hirtelen magasról lehulló víz moraja ütötte meg füleit... Mi lehetett ez?... Valami hegyi patak,

ÓRIÁSI FÜGEFÁK BORÚLTAK A VÍZ FÖLÉ.

mely magasról szakad a folyóba? ... Vagy maga a Montrose, melyet vizesés szakít meg? ...

A csónak megállt, s mindaketten figyelmesen hallgatóztak, de nem hallottak egyebet, mint a lecsobogó víz zuhogását.

— Még néhány evezősapás, — mondta Wolston úr — s aztán megkerüljük ezt a kiugró partkanyarulatot ...

— Rajta hát! — kiáltott föl Ernő.

(Folytatása következik.)

VÖRÖSMARTY-ÜNNEPEK.

A magyar irodalmi élet legelőbbkelő társasága, a *Kisfaludy-Társaság* a múlt vasárnap hódolt Vörösmarty Mihály emlékének. Ünnepe két részből állott, Megemlékezett először Kisfaludy Károlyról, a ki nevet adott a társaságnak és Vörösmartyról együttesen. Különös játéka a sorsnak, hogy a két nagy költő egy házban szenderült jobblétre, a váci-utca 19. sz. alatt.

A kegyeletes társaság ezt a nevezetes épületet emléktáblával jelölte meg. Felavatására reggel kilenc órakor nagy számban gyülekeztek össze a tagok és számos kiváló vendégek. A tulajdonos lakásán *Beöthy Zsolt* megkapó kis beszédet mondott:

«Kedves társaim! — így szólt. — Szent küszöböt léptünk át, mikor e lakásban gyülekezünk. Hetven évvel ezelőtt e hajlékban, talán ép e szobában lehelt ki lelkét Kisfaludy Károly, a mester s huszonöt évvel később ugyane lakban hunyt el dicső tanítványa, a hunyó század egyik legnagyobb magyar költő géniusza, Vörösmarty Mihály. Az ő születése napjának százados évfordulója alkalmából jelölte meg társaságunk emléktáblával ezt a mind máig régi állapotában maradt épületet. Megjelöltük, hogy a járókelők a város zsvajából és tolongásából úgy tekintsenek föl e táblára, mint a keresztény kelet fia néz a piac és az utcák örök lámpáira, melyek a halhatatlanságra emlékeztetik. Mi pedig emlékezzünk meg róla e perczben, hogy e helytt állottak körül a mester halálos ágyát az új magyar világ irodalmi apostolai: *Vörösmarty, Toldy, Bajza, Szemere, Szalay László*. Itt tetek fogadást, hogy hívek maradnak a nemzeti haladás zászlajához. Ha egyebekben nem lehetünk, legyünk legalább e fogadáshoz való hűségünkben méltó utódai az apostoloknak, Társaságunk alapítóinak. E szent hagyomány nevében, e fogadás áhitatában leplezzük le a táblát s helyezzük rá szerény koszorúnkat. Kisfaludy Károly és Vörösmarty szelleme maradjon velünk és utódainkkal. Maradjon velünk, hasson és győzzön, hogy a késő unoka, mint Vörösmarty immár a már patriarkánkká lett barátához, *Tóth Lőrincz*hez írta, mondhassa, ha poraikat jön üdvözleni: «küzdők hamvai, bék' veletek; a haza boldog, erős». Fény nevükre, áldás emlékükre!»

Rövid félóra múltán az Akadémia dísztermében kezdődött az ünnep második része. A hatalmas terem színlődjéig megtöltötte az érdeklődő közönség. Megjelent közéletünk számos szereplője, élén a miniszterelnökkel, az irodalom és tudomány művelőinek színe-java. A karzatokon a lelkes ifjúság tolongott: az egyetem és középiskolák diáksága.

Beöthy Zsolt elnök magasan szárnyaló beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt.

Utána *Somló Sándor*, a Nemzeti Színház művésze lépett az emelvényre és elszavalta a «Szózat»-ot.

Somló az ünnep során még az *Utóhang Cserhalomhoz* és *A magyar költő ez. költeményeket*, Vörösmarty-nak ezen örökszép alkotásait adta elő. *Berzeviczy Albert* nagybecsű tanulmányát olvasta föl, melynek tárgya *Vörösmarty és a magyar nemzeti politika* volt. Ekkor következett az ünnepély legszebb pontja: *Rákosi Jenő* gyönyörű előadása Vörösmartyról, mint elbeszélő költőről. Azt a csodálatos jelenséget magyarázta, hogy Vörösmarty már első ifjúságában a líra helyett a kemény hadakat, párduezos Arpádot, a régi dicsőséget vette illegett lantjára. Legbecesebb adománya az epikai fantázia.

«Egyszerűségben, naivitásban, hideg, pasztikus átlátszóságában felülmúlták; de képzeletének izzó hőfokát és érzéki erejét, pátosának süvítő repülését, költői szenvedelmét utól nem érték. Azóta való nagyjainknak halhatatlan alkotásait nézve, hozzá-mérem az övéihez: faragott márványszobrok azok. Óvatos, öntudatos, művészi lefaragásával a kőnek készültek remekbe. Az ő alkotásai ellenben — úgy tetszik nekem, érekszobrok, melyek előbb kimondhatatlan tűzben megforrtak, izzó lávává lettek s úgy öntődtek nemes, tiszta, elragadó formáikba».

A tapsviharral fogadott előadás után *Vargha Gyula* Vörösmartyról, mint lírai költőről szólott.

Végül *Kozma Andor* olvasta föl szép alkalmi ódáját.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Tudósítóinkat felkérjük, hogy az intézeteikben tartott Vörösmarty-ünnepnek lefolyásáról idejében küldjenek pontos értesítést, hogy mentül hűebb képét adhassuk annak, hogy miképpen emlékezett meg a magyar ifjúság Vörösmarty Mihályról.

Jancsó Benedeket, a ki úgy is, mint író, mint tanár, úgy is, mint politikai író, a legkiválóbbak közé tartozik, a Magyar Tudományos Akadémia kintuntette a Bródy-féle 6000 koronás jutalommal azért a nagyszabású művéért, melyet a magyarországi román törekvésekről írt. **Jancsó Benedek** lapunknak is munkatársa, s mihelyt a Verne-regény befejeződik, közölni fogjuk **Kőrösi Csoma Sándorról** írt érdekes és értékes életrajzát. A kintüntetés olyan embert ért benne, a ki arra teljes mértékben reá szolgált.

Erzsébet napja. Október 19-dikén bús sóhajtság gyanánt rezdül meg a magyarság szívében a feledhetetlen gyász emléke. **Erzsébet** királynéra gondolunk, a mi elvesztett Nagyasszonyunkra, mert örök a mi szeretetünk és érte való bánkódásunk. Iskoláink ifjúsága hazaszerte megülte **Erzsébet** napját. — *A budapesti V. ker. főgimnáziumban* **Siegescu József** tanár megható emlékbeszédet tartott a dicsőült királynéről. — *A nagyszombati főgimnáziumban* **Marton József** tanár, a *kassai főreáliskolában* **Miklós S.**, a *jászberényi főgimnáziumban* **Sajó Sándor** tanár volt az ünnepi szónok. — *A székesfehérvári felső kereskedelmi iskolában* dr. **Faludi Miksa** igazgató mondotta az emlékbeszédet. — *A lugosi főgimnáziumban* dr. **Szántó Zsigmond** tanár beszélt, **Tremba Márton** VII. o. t. pedig «**Erzsébet** királyné és a magyarság» czimmel felolvasott. — *Az aradi főgimnáziumban* megnyitól a **Vass Sándor** VII. o. tanulótól szerzett «**Erzsébet-himnusz**»-t adta elő az énekar. Ezután dr. **Hunyady József** tanár szép beszédet tartott. — *A nagykárolyi kath. főgimnáziumban* az igazgató emlékezett királynénk halhatatlan erényeiről. Két tanuló zongorán **Beethoven**

gyászdíndulóját játszotta, a zenekar pedig a Tiszaparti jelenetet Erkel «Bánk bán»-jából. — *A zalaegerszegi állami főgimnáziumban Medgyesi Lajos* igazgató és *Kun Vilmos* hittanár mondtak beszédeket. Az ünnepélyen megjelent Jankovich László gróf főispán is. — *A szabadkai főgimnázium* ünnepélyén jelen volt Schmausz Endre főispán és Mamuzsich László polgármester is. *Kosztolányi Árpád* igazgató és Mérey Ágoston méltatták megkapó módon a királyné dícsőséges életét. — *A lévai főgimnáziumban* Czeczko Lajos VIII. o. tan. tartott beszédet, Hruska Gy. VIII. o. t. pedig felolvasást. — *A homonnai felső kereskedelmi iskola* kegyeletének *Marossy Béla* tanár adott kifejezést. — *A makói főgimnáziumban* dr. Kovács Károly tanár emlékezett megindító szavakban Nagyasszonyunknak a magyarok iránt érzett szeretetéről. — *A nagykanizsai felső kereskedelmi iskolában* Dukász Miksa és Fein Béla tanulók méltatták a nap jelentőségét. — *A nagyszombati állami főgimnázium* szónoka *Szöcs Géza* tanár volt. Szépszámú közönség jelent meg, köztük negyvennyolcas honvédek is. — *A fümefői felső kereskedelmi iskola* magyar és olasz nyelven lefolyt ünnepélyének egész programját közöljük: 1. Tinódi: «Siralmas ének», vonós ötos, előadta az ifjúsági zenekar. 2. Megnyitó beszéd, tartotta dr. Hajnal Dávid tanár. 3. «Il 19. novembre», írta és felolvasta Asperger K. köz. o. t. 4. «A kapuczinusok templomában», Abrányi E. költeménye, szavalta Potosnyak J. felső o. t. 5. «Erzsébet királyasszony», felolvasta Groó G. köz. o. t. 6. «Discorso d'occasione», tartotta Treusch R. felső o. tan. 7. «A genfi tó partjáról», Lämpérth G. költeménye, szavalta Pasquali J. felső o. t. 8. Pahlman: «Allegretto», előadta az ifjúsági zenekar. — *A soproni állami főreáliskola* gyászoló megemlékezését *Horváth Rezső* tanár tolmácsolta szép szavakban. — *A pécsi főreáliskolában* Gallovich J. tanár magasán szárnyaló emlékbeszédet mondott. Az ünnep fényét Fehérváry báró főispán és Troll ez. püspök megjelenésükkel emelték. — *A temesvári állami főreáliskolában* dr. Berkessy István tanár tartotta az ünnepi szónoklatot. — *A kecskeméti főreáliskolában* felolvasatott *Hanusz István* igazgatónak «Erzsébet királyné emléke» című írásműve és az énekkar ugyancsak az igazgatótól szerzett gyászdalt adott elő. — *A künjégyházi kath. főgimnáziumban* Fekete Béla ifj. elnök dicsőítette a megboldogult királynét. — *A losonczyi állami főgimnáziumban* Ambrus Mór tanár beszédet mondott, a zenekar több, ez alkalomhoz illő elégikus számot adott elő. — *A rózsahegy-i főgimnáziumban* az igazgató méltatta Erzsébet királyné magasatos érdemeit, Táby Andor VIII. o. tan. pedig felolvasást tartott.

Halálozás. *Dobler Vendel*, a *kisújszállási főgimnázium* V. osztályának szorgalmas tanulója, november 18-dikán elhunyt. A kisújszállási elfajult tífusz-járvány kívánta áldozatul. — *Zittrich Pál*, a *győri főgimnázium* III. osztályának szép reményekre jogosító növendéke, november 22-dikén meghalt. Béke poraikra!

Csokonai születésének 127-dik fordulója alkalmából a *csurgói ev. ref. főgimnázium* önképzőköré díszgyűlést tartott. A program első pontja Melha Armánd VIII. o. t. felolvasása volt Csokonai életéről és műveiről. Ezután Lang István VIII. o. t. szavalta el Csokonai «Tihanyi echo»-ját. Majd Losonczy Lajos VII. o. tan. olvasta fel értekezését «Dorottya»-ról. Ekkor Barla Sz. József VIII. o. tan. szavalta el nagy hatással Losonczy László «Csokonai diákkorában

cz. költeményét. Végül dr. *Horváth József* vezető tanár fejezte ki örömet és elismerését az ifjúságnak a múlt idők költőihöz való ragaszkodásán.

Ifjúsági színelőadások. *Dobó Sándor*, a győri színház igazgatója, a ki már a múlt iskolaévben is tizenhat ifjúsági előadást rendezett, az idén ezeknek sorát november 17-dikén Szigligeti Ede «Trónkereső» című tragédiájával kezdte meg. Az előadás fényesen sikerült, mit különösen Morvay Antal (Borics), Benedek Gyula (a nádor), Groó Valéria (Rózsa) és Benedekné (Predszlava) szép alakításának lehet köszönni. Következő ifjúsági előadásul Csiky Gergely vígjátéka, a «Nagymama» kerül színpadra.

Zászlószentelés. Lélekemelő ünnepséget ült november 24-dikén a *verseczyi állami főreáliskola*. Új intézeti zászlaját szentelte föl, nagyméltóságú dr. Wallasics Gyuláné úrnőnek magas pártfogása mellett. A megelőző este az ifjúság fátylármenetben vonult ki. Másnap reggel a koszorú-leányok és a tanulósság a főreáliskolában gyülekezett és a zászlóanya helyettesének, Báthory Elekné úrasszonynak ünnepies fogadása után a templomba vonultak. Itt ment végbe a zászlószentelés abbaciális nagymise keretében, melyet Lászlóffy apátplébános tartott. Az ünnepély a Glückmann-féle nagyteremben folytatódott. Buday József igazgató magasröptű beszédet mondott, mire a hivatalos közreműködők, hatóságok és testületek képviselői szegeket vertek be a zászlóba. Este sikerült táncmulatság volt a vigadóban.

Gyorsíróverseny. Az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület november 25-dikén tartotta őszi versenyét, melyen több, mint 150-en vettek részt. A középiskolai diákság szépen kitett magáért, mert 1—1 aranyat nyertek az első fokon (220 szótag percenként): Vadász Imre, szegedi főgimnázista; a második fokon (180 szótag): Makai Endre (Szeged) és Stricker Jenő (Pápa); a harmadik fokon: Mittelmann Zoltán, Gonda József és Klein Manó, kik mindhárman az ungvári főgimnázium tanulói.

Önképzőköri krónika. *Szegedi főgimnázium*, nov. 4. Grogloth János VIII. o. t. «Halottak napján» című költeményét olvasta föl. Utána Andrée János VIII. o. t. ugyanezen a címen elmélkedett. «Petőfi forradalmi dalai» című értekezésének befejező részét olvasta föl Palócz Simon VIII. o. t. Divényi Károly o. t. VII. sikerülten adott elő egy részletet Kossuth Lajos «Emlékeim az emigrációból» című művéből. «A Laokoon csoportozat» cz. művészettörténeti tanulmányt olvasott föl Makai Endre VIII. o. t. Id. Nagy István VII. o. t. ily címen értekezett: «Az ősi magyar vallás». A bírálók érdemkönyvbe vették Issekutz G. VIII. o. t. elmélkedését Petőfi «Szeptember végén» cz. költeménye fölött. — A nov. 11-ikén tartott ülésen Petőfi rhapsodiáit fejtegette aethetikailag Kovács Antal VIII. o. t. Bálint Géza Pázmányt jellemezte mint szónokot. Koreek Iván ilyen címen olvasta föl ismertetését: «A halál képe egyes népek tudatában». A bírálók érdemkönyvbe vették Makai Endre «Velencei emlékek» és Szigeti Ernő «A zene a művészetek közt» című dolgozatát; Eisner Manó «Petőfi és az egykorú kritika» című értekezését pedig megdicsérték. — *Halasi főgimnázium* «Szász Károly-köre», nov. 11. Erdemkönyvbe iktatták Schick Ede «Ősi búcsú» cz. mű költeményét és dícséretesen fogadták el az «Erzsébet királyné» című elégiát Lövy Gyulától.

Önképzőköri tarlózás. *Nagyvárad* főreáliskola, november 7. Bónácz József Arany János balladáit fejtegette széptani alapon, Schwarcz Sándor önképzőköri elnök Katona Józsefről mondott szép emlék-

beszédet. — *A fümefői felső kereskedelmi iskola* «Széchenyi-önképzőkör»-e november 18-dikán alakult meg *Steuer János* tanár vezetése alatt. Ifjúsági elnöke Potosnyak Jakab, titkára Polyák Pál, jegyzője Groó Géza, pénztárosa Pletzer Árpád, könyvtárosa Treusch Róbert. — *A temesvári kegyesrendi főgimnázium* írásbeli működése eddig dícséretes eredményt mutat föl. *Abelsberg József* vezető tanár könnyítés céljából néhány szép thémát adott kidolgozásra, mint: Szabadságharcunk költészete, Czuczor paprikás versei, Temesvár története a török hódoltság korában stb. — *A temesvári állami főreáliskola* «Petőfi-kör»-ében Jaensch Arthurnak «A villamosság korában» cz. szabad előadását, Schwimmer Sándornak «A költészet és festészet» cz. felolvasását és Novobatzky Károly hat epigrammáját díszkönyvbe fogadták. Leipnik Alfréd a «Cyrano de Bergerac» francia drámát ismertette. — *Szászvárosi ev. ref. kollégium*. Popper Elemér VII. o. t. felolvasta «Hogy született meg első önképzőköri dolgozatom?» című humoreszkjét. Bíraltak még ezenkívül egy retyezáti kirándulásról szóló leírást. — *A dévai főreáliskola* «Salamon Ferenc-kör»-e huzgó munkásságot fejt ki. Ferenczi E. Kőlcsey «Remény és emlékezet»-ét fejtegette. Hirsch M. a *fonográf*-ról értekezett, bemutatva a gépet és működését is. Engel D. «Mennyiségtani apróságok» címen tartott érdekes szabad előadást. Határozatot hoztak a beadandó festményekről és rajzokról.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A «Magyar Könyvtár»-ból mult hónapban a következő füzetek jelentek meg: *Balassa Bálint* válogatott költeményei. *Erdélyi Pál* írt hozzá életrajzot és kísérete jegyzetekkel. — *A bécsi képes krónika* (szemelvények) fordította Madzar Imre. — *Potapenko* orosz elbeszélés írónak «Egy vén diák elbeszéléseiből» cz. novellái. Minden füzetnek 30 fillér az ára.

Zalán futása németül. A Vörösmarty-jubileum nevezetes eseményei közé tartozik, hogy *Kosztka György* pécsi főreáliskolai tanár lefordította németre a «Zalán futását» s kiadta a «Bibliothek der Gesammlitteratur» ismert hallei vállalatában. A fordítás az eredeti versmértékben, hexameterben mutatja be a németeknek Vörösmarty nagy époszát. Hozzá bevezetésül tartalmaz életrajzot írt a fordító.

Attila személyéről, győzedelmes csatáiról, harszi népéről, városokat irtó kardjáról beszél a Nagy Képes Világtörténet 79-ik és 80-ik füzete, melyek most hagyták el a sajtót. A jeles munka a vállalatnak IV-ik kötete s Borovszky Samu ismert történettudós és akadémikus tollából ered. Az egyes füzeteket számos szép illusztráció díszíti. Egy kötet ára 16 kor. Kapható havi részletfizetésre is. Egy füzet ára 30 kr., 60 fillér. Megrendelhetni Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaságnál, Budapest, VIII., Üllői-út 18. és minden hazai könyvkereskedésben.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Császár József.

Számítási kérdés:

Valaki egy bizonyos játékban 8-szor veszítvén egymásután, összesen 255 frotot fizetett. Ha minden tétele a megelőzőnek kétszerese, kérdés: mennyi volt az első s mennyi az utolsó tétel?

Történelmi kérdés:

Hogyan nevezték azon numidiai királyt, a ki Pompeius szövetségese volt Caesar ellen? Thapsus mellett mikor szenvedett vereséget?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. december 9.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

A 4. feladvány megfejtése:

1. Vd3—c3 (4 változattal a második lépésben).

5. sz. feladvány.

Feigl M. Bécsben.

Az Austrum-tornán első díjat nyert.

Világos: Kh7; Vd8; Bh4; Ff4; Hb5 és e7; gy c3 és e2.

Sötét: Kf5; Vc6; gy b6, c4, f6 és f7.

Világos indul és a második lépésre matot mond.

(A megfejtés beküldésének határnapja december 9-ike.)

5. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Fährdrich H.	Alapin S.	Fährdrich H.	Alapin S.
1. e2—e4	e7—e5	14. d3—d4	He7—g8
2. Hg1—f3	Hb8—c6	15. Vh5—e2	Hg8—f6
3. Ff1—e4	Ff8—c5	16. d4×e5	d6×e5
4. d2—d3	d7—d6	17. Fe3—c5	Hf6—d7
5. Hb1—c3	h7—h6	18. Fe5—a3	Hd7—b6
6. Fc1—e3	Fe5—b4	19. Bf1—d1	h6—h5
7. els. röv.	Fb4×c3	20. Fe4—b5+	e7—c6
8. b2×c3	Vd8—f6	21. Hd2—c4	Hb6×c4
9. Ba1—b1	Hg8—e7	22. Ve2×c4	Fe8—d7
10. Hf3—d2	g7—g5	23. Bd1×d7	Ke8×d7
11. Vd1—f3	Vf6—g7	24. Fb5×c6+	b7×c6
12. Vf3—h5	He7—g6	25. Bb1—b7+	Kd7—d8
13. g2—g3	He6—e7	26. Vc4—d3+	Söt. föladja.

Játszották a bécsi sakk-klubban 1898 augusztus 9-dikén. Fährdrich Hugó számos évig Budapesten tartózkodott és mind elméleti ismereteiről, mind gyakorlati mesterjátékáról nálunk is ismert és kedvelt volt. Jelenleg Bécsben lakik, a hol egyike van a világ legjobb helyiségeivel bíró és legjobb módú sakkkozó társaságainak. Alapin Simon szintén híres orosz sakkmester; különösen szeret újításokat kitanulmányozni a megnyitásokban.

*

Hírek. A világhíró sakk mesterek ez idő szerint: Pillsbury, ki az Egyesült-Államokban és Canadában harmadszor kelt körülra; Blackburne, ki Anglia egyesített királyságait járja be évenként; Mieses, ki a sakkkozó társaságokat látogatja meg Stockholm-, Göteborg- és Christiániában, Janowski, a ki Moszkva-, Kiew- és Charkowba készül; Lasker E. dr. pedig Maróczy G.-val Londonban mutatják be sakkkozó ügyességüket.

Sakk-üzenetek. A 2. feladványt utólag megfejtették: Balassa László, Egyed István Budapest, ifj. Jákó János Nagy-Kikinda.

A 3. feladványt utólag megfejtette: Egyed István Budapest. Nem fejtették meg: ifj. J. J. Nagy-Kikinda, B. L.

A 4. feladványt nem fejtették meg: Cs. L. Magyar-Óvár, P. F. Zombor, ifj. J. J. Nagy-Kikinda, V. B. Nagy-Körös, N. L. Budapest, P. K. Győr-Révfülu és L. Z. Lugos.

A Vörösmarty-szobor-alapra eddig a következő intézetektől és egyesektől kaptunk a «Vörösmarty-szám» ára fejében pénzt:

Budapesti kegyesrendi főgimn.	15 kor.	— fill.
Lévai kath. főgimnázium	10	« — «
Esztergomi kath. főgimn.	10	« — «
Erzsébetvárosi állami főgimn.	10	« — «
Kassai állami főreáliskola	9	» 90 «
Trstenai kir. kath. gimn.	9	» 70 «
Privigyei kath. gimnázium	7	« — «
Kun-Szt.-Miklósi ev. ref. gimn.	5	« — «
Magyaróvári kegyesrendi gimn.	5	« — «
Keszthelyi prem. főgimn.	5	« — «
Békési gimn.	5	« — «
Debreceni felső keresk. önképzőkör	2	« — «
Molnár Albert, Főth	1	» 40 «
Ifj. Konkoly Thege Sándor, H. Szántó	—	» 80 «
Vadas Zoltán, Selmeczbánya	—	» 20 «
Grünfelder János, Zombor	—	» 20 «
	96 kor.	20 fill.

SZERKESZTŐI TELEFON

Önképzőköri tudósítóknak újabban a következő ajánlkozokat fogadtuk el: Páchl Kálmán, budapesti VIII. ker. főgimnázium, Ritter Dezső, nagyváradi főreál, Potosnyák Jakab, fiúmei felső kereskedelmi iskola, Strasser Mózes, nyitrai főgimnázium, Párkány Frigyes, budapesti VII. ker. főgimnázium.

Többeknek. Örvendünk, hogy a Vörösmarty-szám oly nagy és kellemes meglepetést szerezett nektek. Ezentúl is törekedni fogunk, hogy a lap élénk, változatos tartalmú és tanulságos legyen. Az új előfizetők díszes gárdája tanúskodik róla, hogy törekvésünk nem volt eddig sem sikertelen. — **Tomanóczy József.** (Győr.) Az arcképes levelezőlap csinos. A tudósítást annak idején elvárjuk. — **Pávelka Jenő** (Széke yudvarhelyi ev. ref. gimnázium) kéni olvasótársait, hogy a kinek esetleg meg van Abrányi Emil *Kossuth* cz. költeménye, sziveskedjék neki leírni és elküldeni. Nagy köszönettel veszi. — **Kovács G.** A Garay-album kapható a Franklin-Társulatnál. Ára füzve 6 korona, kötve 10 korona. — **A zsarnok.** Még gyarló a kísérlet, de komoly törekvésre mutat. Efféle költeményekhez tisztultabb világnezet, érettség és több eszme kell. Ezért nem sikerülhetett. — **R. G.** Rejtvényekért jutalmat nem kaphat. — **Vadas Zoltán.** Azért a számért külön díj nem jár, a 20 fillért a szobor-alaphoz csatoltuk. — **Sűrű eső . . . Balatonnak egyik . . . Vörösmarty emlékezete.** Ne adja be! . . . Feledje el, hogy valaha írta. — **S.** (Visszhangok.) Igen szép versszakok vannak benne. Hangulata is kedves, csak hogy a végén elmosódó, bizonytalan, hogy mi indította dalra. — **U. A.** Szívesen fogadjuk. — **Jussuf.** Egyikkel se, mert nem valóik nyilvánosság elé. — **U. E.** Menjen el az ön édesanyja a polgármesterhez és jelentse ki szándékát. Ott megkapja a részletes útbaigazítást. — **B. L.** Nem vált be. — **205. sz. előfizető.** A magyar keresztény királyság ősrégi hagyományja ez. II. Szilveszter pápa adta a szent koronát, első királyunk volt a kereszténység elterjesztője. A királyi család pedig katolikus. — **Sch. J.** «Az ősi hangok» kissé ellapulnak. Akad szemrevalóbb sor is, de egészben véve gyöngye kísérlet. — **K. A.** (Sepsi-Szent-György.) 1. Tömören, világosan beszámol a ballada tárgyáról, aztán fejtegeti a költemény szerkezetét, az alap gondolatot, s végül vizsgálja a vers formáját. Ha

rokontárgyú költői művet ismer, össze is hasonlíthatja, a mi rendesen vagy hasznára, vagy kárára válik a megírált műnek. 2. A regényeknél is hasonló sorrendben és szellemben kell beszámolni. 3. Először a kor eseményeinek az ismertetése, mint előzmény, aztán a mozgalom lefolyása rövid kép alakjában, jelentőségének megtatása, végül levonandó tanuságul a szabadság tisztult felfogása. — **Erdész.** (Kassa.) Főzlek sült hússal.

Egyetlen zenemű folyóirat a

«Zenélő Magyarország»

megjelenik minden hó 1- és 15-én, mindenkor 10–10 oldal zenetartalommal, magyar dal, műdal, opera, operette, tánc- és salonzene legkiválóbb újdonságaival zongorára és hegedűre. Ára negyedévi 6 újzetre 3 korona.

Ugyanott bárhol megjelent zenemű megrendelhető. 8933

A «Zenélő Magyarország» kiadóhivatala: Budapest, VI. Csengery-utca 62. a.

☛ Mutatványszámot ingyen és bérmentve küldünk. ☛

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és arjegyzékünk, mely tartalmazza az összes ide való költőket és díszvasalásokat képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és költők az ideig jórészt Bécstől szereztek b. indítatva érezték magukat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. Tisztelettel 8927

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.

☛ Arjegyzék kívánatra bérmentve. ☛

VÖRÖSMARTY MIHÁLY MŰVEI

kaphatók a Franklin-Társulat kiadóhivatalában és minden hazai könyvkereskedésben:

- Vörösmarty összes költői művei.** Két kötet. A költő arcképével. Kötve 10 K.
Ezt a kiadást különösen ajánljuk az ifjúság figyelmébe.
- Az egész Vörösmarty öt írtért!** Még pedig díszkötésben.
- **Epikai költeményei.** Két kötet pompás díszkötésben. 8 K.
- **Lyrái költeményei.** Hasonló kiadás, a költő arcképével és életrajzával Gyulai Páltól. 8 K 40 f. Jutalomkönyvül alkalmas szép kiadások.
- **Zalán futása.** Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Díszkötésben. 3 K 20 f.
- **A két szomszédvár.** Magyarázta Vozári Gyula. Jeles Írók Iskolai Tára XIX. 1 K.
- **Csongor és Tünde.** Magy. Torkos László, J. I. I. T. XLVI. 1 K 20 f.
- **Az áldozat.** Szomorújáték. Olesó Könyvtár 951—962. 40 f.
- **Eger.** Három énekben. O. K. 963—964. 40 f.
- **Cserhalom.** Egy énekben. O. K. 1138. 20 f.
- Arab regék.** Fordította Vörösmarty Mihály. Czimképes kiadás. Két kötet. Vásznonba kötve 12 K.
A nagy költő egyetlen ifjúsági írata, a serdültebbek számára. Az Ezeregyéjszaka meséi, bájosan szép stílusban.
- Aranyos-Rákosi Székely Sándor. A székelyek Erdélyben.** Kiadta Heinrich Gusztáv. Régi Magyar Könyvtár I. 1 K 20 f.
Irodalomtörténeti magánolvasmányul ajánlatos. Ezen az érdekes époszon buzdulva, írta meg költőnk *Zalán futását*.
- Gyulai Pál.** Vörösmarty életrajza. J. I. I. T. 2 K 40 f.
Nemesak a költőről szóló legjelesebb életrajz, hanem az irodalomtörténeti monográfiának klasszikus mintaképe is. Kötve magánolvasmány a középkorok VIII. osztálya számára.
- Salamon Ferencz.** Irodalmi tanulmányok. Két kötet, 7 K 20 f., vásznonba kötve 10 K.
A gazdag tartalomban Vörösmarty nekrológja is benne foglaltatik.
- Szitnyai Elek.** Tanulmányok. A művelt magyar ifjúság és közönség számára. 2 K., vásznonköt. 2 K 40 f.
Közleményei sorában: «Vörösmarty Mihály és Arany János lyrái költészetének fészmei.»
- Vörösmarty arcképe.** Negyedréti acélmetszvény 80 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre . . . 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre . . . 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Félsz évre . . . 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Mejelenik minden vasárnap.		

Emlékezünk meg Czuczor Gergelyről!

Az országos nagy ünnep fénye nem vetett árnyat arra a derék kortársra, a ki Vörösmarty után tizenhat nappal látott napvilágot Nyitra-megye Andód nevű falujában.

Czuczor Gergelyről, a lelkes magyar papról van szó, a ki a negyvenes-ötvenes évek irodalmi életének egyik rokonszenves és munkás szereplője volt. Egyike az irodalomért lelkesedő katolikus papoknak, a kik századok óta mintegy őrei a Helikon buzgó forrásának. A klastromok névtelen munkásai hagyományként örökölték át literátori buzgóságukat utódaikra. Pázmány tollal küzdő gárdája ez, mely előbb a hit alapelveinek védelmében törte magát, majd az ó-klasszikai szellem átplántálását tűzi ki céljául, s a nemzeti küzdelmek korában az úgynevezett romantikai költők között is szá-

mot tesz. Az irodalomtörténet följegyezte, hogy a székesfehérvári és pesti kispapok lelkesedve rakták össze fillereiket, hogy Berzsenyi költeményeit mielőbb nyomtatásból olvashassák. A papnevelőintézetek önképzőkörökben serény munkásság folyik, s ünnepnapjuk van a halavány arczú növendékpapoknak, ha egy-egy új magyar könyv jelenik meg.

CZUCZOR GERGELY.

Ó lelkes kis tábor, be áthévül az utód szíve, ha mesébe illő történeted olvassa nagy idő múltával! Mikor a hatalmasok Bécsben vagy Párisban feesérlik el vagyonukat, mikor a föld népe az egyedüli, mely a magyar nyelvet édes

magáénak vallja, mikor az iskolákban latinul hintik el a tudás magvát: akkor a magyar papok szíve meg-megdobog, s a csöndes parochiakon, a templomok mellett épült nagy hajlékokban egy-egy húrpengető papköltő hirdeti azoknak, a kiknek édes az anyai nyelv: hogy élünk még és élni akarunk. A «lant és biblia» oly békességesen megfér egy kézben, s a vallásos hit szeliden odasimul édes testvérehez: a nemzett jövőjébe vetett hithez! . . .

Elsimül a százados nagy ellentét, mely testvért testvér ellen véres harcokba kergetett; a nagy viharok lecsillapultával a nemzeti törekvések közös fészkebe

menekültek a nemzet éneklő madarai. Guzmics, a katolikus pap, hű barátja volt református irótársainak; s az egri papok lelkesen fogadták Petőfit. Nem jutott akkor senkinek eszébe, hogy számon kérje a testvérmunkástól: vajjon miképen imádod te az istent? Nem, egységes és összhangzatos volt a munka és áldott a munkának eredménye.